

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

OĞUZHAN AYGÜN
YLisans Öğrenci, Karabük Üniversitesi SBE
Master Student, Karabük University Institute of Social Science
Orcid ID: : 0000-0002-5457-8866
oguzhanaygunn@gmail.com

Öz

Son yıllarda Türkiye adına Avrupa Birliği düşüncesi azalmaya başlamış ve Türkiye'nin adaylığı tartışılır hale gelmiştir. Avrupa Birliği kriterlerinin Türkiye adına, ekonomik ve siyasi açıdan hepsinin yerine getirilememesi ve Türkiye'nin Avrupa Birliği konusunda eski iştahının kalmaması Türkiye'yi yeni oluşumlar için adım atmaya teşvik etmektedir. Özellikle 2008 Dünya Ekonomik krizinden sonra Avrupa ülkeleri ile olan ticaretin yavaşlamış olması bu alternatif arayışına büyük sebep olmuştur. Yıllardır hep arzu edilen fakat çeşitli siyasi ve ekonomik engeller neticesi ile gerçekleşmeyen Türk Cumhuriyetleri'nin oluşturduğu bir Türk Birliği düşüncesi tekrar gün yüzüne çıkabilir. Fakat oluşacak bir Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne ne kadar alternatif olabilecek yıllar içerisinde görülecektir. Bu çalışma Türk Birliği'nin Avrupa Birliği'ne ne kadar alternatif olabileceği sorusuna bir cevap niteliğindedir. Çalışma sonucunda dış ticaret verilerine bakıldığında Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne alternatif oluşturamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Birliği, Avrupa Birliği, Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, Entegrasyon, Dış Ticaret

Can The Turkish Union be Alternative to the European Union?

Abstract

In recent years, the tendency of Turkey to European Union has been gradually decreasing and its candidacy has become debatable. As a result of the Turkey's failure of the European Union criteria to be fulfilled both economically and politically, and Turkey is not willing to join EU as much as in the past, Turkey has begun to take steps for new formations. Especially after the 2008 World Economic Crisis, the slowdown in trade with European countries, was a major reason for this alternative search. The Turkish Union formed by the Turkish Republics can come to life again. This study is an answer to the question of how much the Turkish Union could be the European Union. As a result of the study of foreign trade, the Turkish Union is not an alternative to the European Union.

Keywords: Turkish Union, European Union, Turkey, Turkish Republic, Integration, Foreign Trade

1.Giriş

Türkiye, Avrupa Birliği'ne alınmadığı için Avrupa Birliği'ne alternatif oluşturmak istemektedir. Bu alternatifler arasında dil, din özellikleri de düşünülürse Türk Birliği iyi bir alternatif arasında olabilir. Bu çalışmada Türk Birliği, Türkiye için alternatif bir pazar olup olmadığı sorusuna bir cevap aranmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Avrupa Birliği ve Türk Birliği konularında Türkiye'nin alternatif arama sebepleri, Avrupa Birliği ve Türk Cumhuriyetleri ile olan dış ticaret verileri tablolar halinde verilmiştir. İkinci bölümde ise Türkiye için Türk Cumhuriyetleri Avrupa Birliği için alternatif bir yol olup olmadığı makroekonomik göstergeler ile tartışılmıştır. Üçüncü bölümde ise sonuç olarak değerlendirmelere yer verilmiştir.

2- Türkiye'nin Alternatif Pazar Arayışı

Ekonomik ve siyasi birliklerin ortak amacı üye ülkelerin faydalarının maksimize etmektir. Kurulan birlikler kendi aralarında yaptığı anlaşmalarla her zaman birliği çıkarına sonuç olarak üye ülkelerin çıkarlarını kollamaktadır. Birlik üyeleri her zaman kalkınma yaşamışlardır. Türkiye ile Avrupa Birliği ile ilk gelişme 1963 yılında Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasındaki ortaklık anlaşması ile başlamış akabinde 1987 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvuru yapmasıyla günümüze kadar gelmiştir. 1999 yılında Türkiye üye ülkeler tarafından aday ülke olarak kabul edilmiş ve 2005 yılında müzakereler başlamıştır. 2017 yılına geldiğimizde Türkiye'nin Avrupa Birliği yolculuğunda halen önemli bir adım atılamamış hatta Avrupa Parlamentosu 6 Temmuz 2017 yılında müzakereleri durdurma kararı almıştır. Fakat Türkiye'nin de üye olmaktan vazgeçmesi çok yüksek bir ihtimal dahilindedir. Yıllardır süren Avrupa Birliği yolculuğunda Türkiye sadece yerinde saymış ve Avrupa Birliği'nin son yıllardaki ekonomik olumsuz tepkileri sonrasında Türkiye'nin eski iştahı kalmamıştır.

2017 yılına geldiğimizde Türkiye'nin artık Avrupa Birliği'nden üyelik anlamında artık bir beklentisi kalmadığı görülmektedir. Böylece Türkiye yeni alternatif bir birlik arayışına girebilir. Türkiye adına Avrupa Birliği'ne tamamen bir alternatif olabilir. Alternatif aranmasının başlıca sebebi bölgede oluşacak siyasi ve ekonomik güçtür. Eğer Türk Birliği oluşursa başta Türkiye bölgede esas güç olabilecek ve bu birliğe önderlik edebilecek kapasiteye sahip bir ülkedir. Ayrıca oluşabilecek bir birlik durumunda Türkiye kendi adına daha güvenilir bir birlik oluşturmuş olacak, ekonomik ve siyasi manada kendi yerini daha sağlama almış olabilecektir. Türkiye yıllardır Avrupa Birliği'ne girme hayali ile oyalanmış ve kayda değer bir gelişme ve destek görememiştir.

Türk Birliği, Türkçe konuşan devletlerin kendi aralarında birlik oluşturup, siyasi ve ekonomik kararlar almasını tanımlayan bir düşüncedir. Fiili olarak böyle bir birlik oluşmamıştır. Fakat Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında oluşabilecek bir ekonomik birlik hem bölgeye hem de dünya da siyasal dengeleri sarsacaktır. En başta bölgede oluşacak birlik bölgeye barış getirme konusunda katkıda bulunacaktır

(Ersungur vd,2007:285). Birlik oluşması durumunda ülkeler kendi aralarında güçlerini ve enerjilerini birleştirerek ülkelerinin refahını artırabilirler. Türk Dünyası ortak pazar ülkeleri enerji kaynaklarını düzgün kullanmalı, enerji kaynakları yönünden zengin birlik ülkeleri kendi aralarında uygun maliyetle enerjisi alışverişi yapmalıdır (Mete,2017:306). Birlik ülkelerinin vatandaşlarının üye ülkeler arasında serbest dolaşım ilkesi gereği birçok formalite ortadan kalkacak, iş imkanları ve yatırım çalışmaları daha hızlı bir şekilde ilerleyecektir. Fakat Türkiye ile Türk Cumhuriyetlerinin (Türkiye, Azerbaycan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan) dış ticarete istenilen düzeye ulaşamamalarında, Türk Cumhuriyetlerinin çeşitli alanlarda Rusya'ya bağımlılıklarının sürmesi neden olabilmektedir (Ersungur vd,2007:308).

Türkiye 2008 dünya küresel krizinden, dünya ülkelerine göre dolaylı olarak etkilenmiştir. Almanya ve Fransa gibi ülkeler krizden etkilendikten sonra ticaret hacimleri azalmış, dolaylı olarak Türkiye'nin dış ticareti de etkilenmiştir. Bu krizden sonra Türkiye, Avrupa ülkelerine karşılık olarak alternatif bir pazar arayışına girmiş ve Türk Cumhuriyetleri arasında oluşabilecek bir birlik ile yeni bir pazar düşüncesi ortaya atılmıştır. Bundan dolayı ortaya Türk Cumhuriyetleri ile oluşturulabilecek Türk Birliği kavramı ortaya atılmıştır. O günden bugüne tartışılan Türk Birliği konusu çalışmada makro ekonomik göstergelerle 3.bölümde tartışılmış ve belirli bir sonuca varılmıştır.

3-Literatür Taraması

Avrupa birliği ve Türk dünyasıyla ilgili literatürde yapılan pek çok çalışmalar tablo halinde özetlenmiştir.

Tablo-1 : Ulusal ve Uluslararası Ölçekte Yapılan Çalışmalar

Baç, (2017)	Betimsel Yöntem	Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde siyasi, hukuki ve demokratik olarak Avrupalılaşıma sürecinde değinilmiştir.
Heper, (2017)	Betimsel yöntem	Türkiye'deki askeri batılılaşma ve Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği sürecinde ordunun siyaset dışı oluşuna değinilmiştir.
Karabacak, (2017)	Betimsel Yöntem	Avrupa Birliği ile Türkiye mali işbirliği konusunda Türkiye'ye sağlanan mali desteklerin kalite ve miktarlarına yer verilmiştir.
Akçay, (2017)	Betimsel Yöntem	Türkiye'nin AB'ye girme yolunda yerine getirmesi gereken Kopenhag ve Maastricht kriterleri ve bu kriterler açısından Türkiye ekonomisi değerlendirilmiştir.

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

Yılmaz, (2017)	Tablo Analizi (1996-2016)	Türkiye ile Kazakistan arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkiler baz alınarak ortak hareket etme konusundaki hususlar incelenmiştir.
Başar, (2017)	Tablo Analizi	Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin lojistik performansları incelenmiştir.
Çakmak, (2017)	Tamamlayıcılık İndeklesleri (2005-2014)	Türkiye'nin AB ile yapmak istediği entegrasyon fikrinin, ortak dil ve kültür bağlamında önem kazanan Türk Cumhuriyetleri ile entegrasyon durumu karşılaştırılmıştır.
Mete,(2017)	Betimsel Yöntem	Çalışmada Türk Dünyası ülkelerinin arasında oluşacak bir birliğin devamında ülkelerin daha fazla ekonomik, sosyal ve kültürel kazançları üzerinde durulmuştur.
Kayserili, Edi (2016)	Betimsel Yöntem	Türkiye ve Avrupa Birliği'nin dünden bugüne kadar olan tarihsel süreci incelenmiştir.
Aytüre, Berki, (2015)	Tablo Analizi (1989-2014)	Avrupa Birliği'nin Balkan ülkeleri ile olan ticaret politikası ve ilişkileri ile birlikte AB'nin Türkiye ile olan ticareti ardından da Türkiye'nin Balkan ülkeleri ile olan ticareti konusuna değinilmiştir.
Yılmaz, (2015)	Betimsel Yöntem	AB'nin AGSP hakkında yaptıkları ve zayıf yönlerine değinilmiştir.
Deniz, Ablak (2015)	Tümevarım Yöntemi	Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, ekonomik ve siyasi durumlar analiz edilmiştir.
Derman, (2014)	Betimsel Yöntem	AB'nin Orta Asya ülkeleri ile ilişkileri ve Orta Asya hakkındaki planlarına değinilmiştir.

Sümer, Üner (2014)	Kestirim Yöntemi	Türkiye ile Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasındaki psikolojik yakınlık ve uzaklık ülke ülke incelenmiştir.
Yüce, (2013)	Tablo Analiz (2011)	Enerji savaşının önderlerine ve Kafkasya ve Türkistan bölgelerindeki Türk Cumhuriyetleri'nin sahip oldukları enerji rezervlerine değinilmiştir.
Erol, Şahin, (2013)	Betimsel Yöntem	Entegrasyon sürecine gelmesinin nedenleri, sıkıntılar, ülkelerin potansiyellerini kullanmasındaki zorluklar ve diğer sorunlar ele alınmıştır.
Karagül, (2012)	Betimsel Yöntem	Ülkeler arası örgütler incelendikten sonra Türk Cumhuriyetleri açısından bu konu ele alınmıştır.
İbrahimov, (2011)	Betimsel Yöntem	Türkiye ile Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasındaki geçmişten günümüze kadar olan ilişkiler hakkında bilgi ve önerilere değinilmiştir.
Bağcı, (2011)	Tablo Analizi (2000-2050)	Türkiye ile AB arasındaki eğitim politikalarına ilişkin sorun ve çözümlere değinilmiştir.
Tatlıhoğlu, (2011)	Psiko-Sosyal Analiz Betimsel Yöntem	Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları arasındaki bilimsel ve akademik işbirliği ile ortaya çıkan sorunlar psiko-sosyal analiz edilmiştir.
Doğan, Kaya, (2011)	Yoğunlaşma Analizi	Gümrük Birliği anlaşmasının ardından Türkiye ile AB'nin dış ticareti ekonometrik açıdan incelenmiştir.

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

Özalp, (2011)	Betimsel Yöntem	AB, Orta Asya'da etkin olmak istese de askeri olarak Rusya ve Amerika bölgeye hakimdir. Bu yüzden AB yakın gelecekte bu bölgede hedeflerine ulaşamayacaktır.
Yalçinkaya, (2010)	Betimsel Yöntem	Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasındaki iş birliğinin siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik alanlarında bir entegrasyon sürecine girilmesi konusuna değinilmiştir.
Korkmaz,Zaman,vd. (2008)	Zivot-Andrews, Johansen ve Gregory-Hansen Yöntemi	Türkiye'nin hisse senedi piyasasında Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerin piyasaları ve Türkiye'nin dış ticaret hacminin en yüksek seviyede olduğu 10 ülkenin piyasaları arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.
Duran, Sezgin, (2007)	Betimsel Yöntem	Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konum AB'nin istediği güvenlik ve savunma politikasına katkı konularına değinilmiştir.
Ersungur, Kızıltan, vd (2007)	Ekonometrik Analiz	Çalışmada, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasındaki sosyo-ekonomik ilişkiler ve makroekonomik değerler incelenmiştir.
Duman, (2005)	Betimsel Yöntem	Türkiye'nin AB'ye katılımının ardından getireceği mevcut stratejik kazanımların üzerinde durulmuş ve Avrupa kimliği üzerinde sorunlar tartışılmıştır.
Alagöz,Yapar vd. (2004)	Tablo Analizi (1992-2000)	Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında var olan ekonomik ilişkilerin daha kalıcı olması için gerekli olan adımların atılması ve düzenlemelere gidilmesi konusuna değinilmiştir.

Geybullayev, Kurubaş (2002)	Tablo Analizi (1913-2000)	Türk Cumhuriyetleri içinde oluşabilecek entegrasyon olanakları, zorluklaştıran ve kolaylaştıran konular analiz edilmiştir.
Yazgan, (2002)	Tablo Analizi (1999-2002)	Türkiye'nin Türk Dünyasındaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin neler olduğu ve maliyetleri incelenmiştir.
Çayhan, (2002)	Betimsel Yöntem	Avrupa Savunma ve Güvenlik Politikasının ilerleyiş durumu, sorunları ve Türkiye'nin bu politikaya ilişkin yaklaşımları incelenmiştir.
Veliyev, (2001)	Tablo Analizi (1990-1999)	Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasındaki oluşturulmak istenen ekonomik iş birliğinin sorunları çözümleri incelenmiştir.

4- Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Türk Cumhuriyetleri ile Yapılan Dış Ticaretinin Analizi.

Dış ticaretin analizinde Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Türk Cumhuriyetlerine yaptığı ihracat ve ithalat değerlerine bakılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla önce Avrupa Birliği ve daha sonra Türk Cumhuriyetlerinin, Türkiye ile yaptığı ihracat ve ithalat rakamlarını bakarsak,

Tablo-2: Avrupa Birliği Ülkeleri (28 ülke) ile Yapılan Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1980	1.668.007.707	3.145.970.255
1981	1.807.302.725	3.424.200.569
1982	2.088.923.237	3.088.587.496
1983	2.326.452.742	3.534.247.436
1984	3.070.983.985	4.161.200.284
1985	3.509.054.174	4.535.215.041
1986	3.559.877.414	5.292.286.043
1987	5.269.864.476	6.482.212.691
1988	5.618.035.617	6.730.823.649
1989	5.887.187.454	6.965.576.667

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

1990	7.485.235.977	10.597.223.264
1991	7.783.847.323	10.675.417.637
1992	8.476.903.180	11.514.283.674
1993	8.286.811.557	14.929.477.632
1994	9.407.553.860	11.654.706.407
1995	12.232.007.114	18.033.929.084
1996	12.590.475.273	24.349.181.223
1997	13.470.875397	26.127.525.986
1998	14.837.061.790	25.296.961.257
1999	15.454.134.613	22.537.831.207
2000	15.688.009.331	28.552.276.482
2001	17.575.678.365	19.840.787.357
2002	20.457.906.507	25.698.220.871
2003	27.479.359.561	35.156.835.641
2004	36.698.919.114	48.130.900.060
2005	41.532.953.016	52.781.362.166
2006	48.148.628.276	59.447.587.004
2007	60.754.021.954	68.472.308.833
2008	63.719.096.595	74.513.444.220
2009	47.228.119.248	56.616.301.795
2010	52.934.451.880	72.391.053.360
2011	62.589.257.390	91.439.406.137
2012	59.398.377.055	87.657.461.581
2013	63.039.810.446	92.457.992.401
2014	68.514.370.314	88.783.650.691
2015	63.998.493.541	78.681.345.944
2016	68.343.907.755	77.501.202.876

*Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları

24 Ocak 1980 kararları ile birlikte Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye'nin dış ticareti gözle görülür bir artış göstermiştir. Tablo-2'de 1980'den bu yana sürekli artış göstererek gelen ihracatımız 2008-2009 yıllarında 16 Milyar Dolarlık sert bir düşüş göstermiştir. 2008 Dünya Küresel Krizinin Türkiye açısından etkisi bu düzeydedir. 2010 yılına geldiğimizde tekrar artış gösteren ihracatımız 2016 yılında 68.3 Milyar Dolara ulaşmıştır. Avrupa Birliği bu yönden bakıldığında Türkiye için büyük bir pazar oluşturmuştur. Aynı anda Türkiye İthalatı 1980 yılından bu yana inişli çıkışlı bir yol izlese de genel perspektifte sürekli bir artış göstermiştir. 2008-2009 yıllarında ise ihracatımız gibi ithalatımızda krizden etkilenmiş ve 18 Milyar Dolarlık bir düşüş görülmüştür. 2010 yılına geldiğimizde ise tekrardan eski hızına kavuşmuş ve 2016 yılında 77.5 Milyar Dolarlık ithalatımız bulunmaktadır. 1980-2016 yılları arasında en yüksek ihracatımız 2014 yılında 68.5 Milyar Dolar, ithalatımız ise 2013 yılında 92.4 Milyar Dolar olmuştur. Avrupa Birliği ile olan ihracat ve ithalatımız genel olarak değerlendirildikten sonra sırasıyla Türk Cumhuriyetleri ile yaptığımız dış ticaretimize bakarsak;

Tablo-3: Azerbaycan ile Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1992	102.245.953	35.097.017
1993	68.206.161	33.937.695
1994	132.123.894	8.883.076
1995	161.344.709	21777080
1996	239.907.292	39.165.001
1997	319.701.923	58.269.274
1998	327.166.377	50.343.958
1999	248.055.693	44.003.429
2000	230.375.207	95.615.009
2001	225.214.059	78075381
2002	231.431.390	64.625.463
2003	315488303	122.607.277
2004	403.942.323	135.537.462
2005	528.075.637	208.325.065
2006	695.287.162	296.580.519
2007	1.047.668.215	185.499.965
2008	1.667.468.937	362.834.853

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

2009	1.40.0446.093	140.599.202
2010	1.550.478.726	252.524.579
2011	2.063.995.983	262.262.563
2012	2.584.670.889	339.935.938
2013	2.960.370.840	333.747.607
2014	2.874.607.752	291.283.409
2015	1.898.519.654	232.375.981
2016	1.285.127.038	278.131.382

**Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları*

Tablo-3'e göre, 1992 yılından bu yana Azerbaycan ile Türkiye arasında gerçekleşen dış ticaret verileri yüksek oranda değerdir. Türkiye için en yüksek ihracat oranı 2013 yılında 2.9 Milyar Dolar olarak kayıtlara geçmiştir. 2013 yılından sonra ihracatımızda %50'lik bir düşüş yaşanmıştır. 2016 yılına geldiğimizde ihracatımız 1.2 Milyar Dolara düşmüştür. 2016 yılı baz alındığında Azerbaycan ile olan ihracatımız Avrupa Birliği ülkeleri ile olan ihracatı karşılama oranı %1.7'dir. Türkiye açısından yetersiz bir düzeydedir. İthalatımız ise bugüne kadar en fazla 362 Milyon Dolar olmuştur ve 2016 yılına kadar düşüş göstermiştir. 2016 yılına göre Avrupa Birliği ile olan ithalatımızı karşılama oranı %0.35'dir. İhracat gibi ithalatı karşılama oranı da oldukça düşüktür.

Tablo-4: Özbekistan ile Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1992	54.492.333	21.019.404
1993	213.508.357	31.933.586
1994	64.530.670	78.625.101
1995	138.541.654	61.528.697
1996	230.554.775	58.054.083
1997	210.588.163	94.772.966
1998	156.180.577	96.207.035
1999	99.139.301	47.476.861
2000	82.647.409	85.794.461
2001	89.725.260	36.045.330
2002	93.735.468	75.342.346

2003	138.422.361	99.461.910
2004	145.225.516	178.671.343
2005	151.070.824	261.466.105
2006	175.995.482	415.840.964
2007	225.612.432	613.809.936
2008	337.130.217	580.810.110
2009	279.963.522	413.078.836
2010	282.666.367	861.373.489
2011	354.489.516	939.882.369
2012	449.884.446	813.287.488
2013	562.525.829	815.416.701
2014	603.013.101	780.706.584
2015	488.579.852	711.555.111
2016	533.018.382	709.292.468

*Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları *1992-2016

Tablo-4'e göre, Azerbaycan'a göre Özbekistan ile olan dış ticaret biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. Özbekistan ile olan ihracatımız en yüksek seviyesine 2014 yılında 603 Milyon Dolar olarak kayıtlara geçmiştir. 2016 yılına göre Avrupa Birliği ile olan ihracatı karşılama oranı ise %0.78'dir. Azerbaycan gibi bu oranda oldukça düşüktür. İthalatımıza baktığımızda ise 1992-2016 yılları arasında en yüksek seviye 939 Milyon Dolar seviyesindedir. Avrupa Birliği ile olan ithalatı karşılama oranı ise 2016 yılı baz alındığında %0.91 olmuştur.

Tablo-5: Kırgızistan ile Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1992	1.831.270	1.442.084
1993	17.044.434	3.470.388
1994	16.972.493	4.294.832
1995	38.156.446	5.512.752
1996	47.100.265	5.878.718
1997	49.432.764	7.555.800
1998	41.515.649	6.772.812

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

1999	23.198.342	2.779.482
2000	20.572.202	2.349.517
2001	17.350.084	6.307.053
2002	24.004.847	17.622.564
2003	40.861.990	10.905.892
2004	74.701.550	13.383.622
2005	89.529.497	14.112.993
2006	132.172.258	27.454.982
2007	181.310.857	45.019.919
2008	191.350.605	47.974.239
2009	140.002.456	31.446.013
2010	129.201.865	30.899.651
2011	180.240.922	52.123.374
2012	257.470.373	45.226.316
2013	388.335.613	36.964.084
2014	421.431.057	65.647.764
2015	294.701.653	76.857.917
2016	308.932.867	101.066.820

**Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları *1992-2016*

Tablo-5'e göre, Kırgızistan ile olan ticaretimize baktığımızda diğer ülkelerle aşığı yukarı aynı seviyelerde olduğu görölmektedir. En yüksek ihracat seviyesi 421 Milyon Dolar olmuştur. 2005 yılına kadar 85 Milyon Dolara ulaşan ihracatımız bu yıldan sonra neredeyse %50'lik bir artış göstermiştir. 2016 yılında geldiğimizde ihracatımız 308 Milyon Dolara yükselmiş ve Avrupa Birliği ile olan ihracata göre karşılama oranı %0.45 olmuştur. İthalatımıza bakıldığında ise oldukça düşük seviyelerde olduğunu görüyoruz. en yüksek seviye 2016 yılında 101 Milyon Dolar olarak yaşanmış ve Avrupa Birliği ülkelerine göre olan karşılama oranı %0.13 olmuştur. Kırgızistan Türk Cumhuriyetleri arasında Avrupa Birliği ile olan ithalat karşılama oranı bakımından en düşük seviyede olan ülkedir.

Tablo-6: Türkmenistan ile Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1992	7.495.327	21.181.243
1993	83.847.899	76.892.710
1994	84.153.178	65.559.651
1995	56.283.201	111.825.801
1996	65.659.136	100.313.962
1997	117.533.514	73.547.097
1998	95.813.371	41.995.135
1999	106.627.694	67.028.806
2000	120.155.152	97.877.997
2001	105.277.888	71.738.647
2002	110.020.805	106.348.207
2003	170.347.340	123.681.653
2004	214.847.966	175.795.198
2005	180.634.720	160.743.539
2006	281.325.145	189.923.822
2007	339.988.929	396.723.086
2008	662.932.585	389.305.345
2009	945.655.411	327.559.251
2010	1.139.825.348	386.342.009
2011	1.493.335.582	392.712.335
2012	1.480.051.810	303.506.877
2013	1.957.484.112	653.814.962
2014	2.231.245.647	623.326.225
2015	1.857.842.574	557.355.808
2016	1.241.469.509	422.492.209

*Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları *1992-2016

Tablo-6'ya göre, Türkmenistan ile Türkiye arasından yaşanan en yüksek seviyeli ihracat 2014 yılında 2.2 Milyar Dolar ile yaşanmıştır. Genel tabloda 2014 yılına kadar

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

artış görölmüş fakat 2014 ve 2015 yıllarında düşüş yaşanmıştır. Avrupa Birliği ölkelerine göre ihracatı karşılama oranı %1.75'dir. İthalatımıza bakıldığında ise 1992 yılından 2015 yılına kadar artış görölmüş fakat 2016 yılına gelindiğinde bir düşüş yaşanmıştır. Avrupa Birliği ölkelerine göre ithalatı karşılama oranı 2016 yılına göre %0.54'dür. Diğer Türk Cumhuriyetleri gibi Türkmenistan da oldukça düşük bir seviyededir.

Tablo-7: Tacikistan ile Dış Ticaret

Yıllar	İhracat	İthalat
1992	705.982	7.762.098
1993	4.805.067	6.795.920
1994	14.580.007	2.925.369
1995	6.085.684	6.342.333
1996	4.444.152	2.785.726
1997	7.199.647	3.381.913
1998	9.837.975	7.853.123
1999	5.250.375	4.052.532
2000	4.467.496	16.511.405
2001	15.552.546	13.662.054
2002	10.915.302	40.695.917
2003	29.478.210	56.998.592
2004	41.637.217	62.817.563
2005	46.716.970	47.309.376
2006	71.786.989	118.395.227
2007	118.107.205	143.351.962
2008	176.448.292	147.727.000
2009	126.363.875	107.266.646
2010	143.890.374	283.689.489
2011	172.575.437	324.282.807
2012	234.946.906	345.177.678

2013	283.619.841	371.358.165
2014	277.383.776	160.947.247
2015	162.783.124	203.760.272
2016	151.621.061	162.255.143

*Kaynak:TÜİK Verileri *Değer: Bin ABD Doları *1992-2016

Son olarak tablo-7'ye göre, Tacikistan ile olan dış ticarete baktığımızda diğer ülkelere göre daha düşük bir seviyede olduğu görülmüştür. 1992 yılından itibaren ihracatta en yüksek seviye 2013 yılında 283 Milyon Dolar olarak yaşanmıştır. Ardından 2016 yılına kadar sürekli düşüş göstermiştir. Avrupa Birliği ülkelerine göre 2016 yılı baz alındığında ihracatı karşılama oranı %0.22'dir. Türk Cumhuriyetleri arasında ihracatı karşılama oranı en düşük olan ülke Tacikistan'dır. İthalatımıza bakıldığında en yüksek seviye yine 2013 yılında 371 Milyon Dolar olarak kayıtlara geçmiştir. Avrupa Birliği ülkelerine göre 2016 yılı baz alındığından ithalatı karşılama oranı %0.20'dir. Diğer ülkeler gibi Türkiye açısından Tacikistan'da oldukça düşük bir seviyede kalmıştır.

Sonuç

Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Türk Cumhuriyetleri arasında gerçekleşen dış ticaret verileri incelenmiş ve Türk Cumhuriyetleri'nin ithalat ve ihracat oranları, Avrupa Birliği ülkelerine göre oldukça düşük bir seviyede kalmıştır. 2016 yılı baz alındığında Avrupa Birliği ülkeleri ile olan ihracat değeri 68.3 Milyar Dolar olurken Türk Cumhuriyetleri ile olan toplam ihracat oranı 3.3 Milyar dolar olarak kayıtlara geçmiştir. İhracatı karşılama oranı ise %4.83'dür. İhracat oldukça düşük bir seviyede kalmıştır. İthalata baktığımızda ise yine 2016 yılı baz alındığında Avrupa Birliği ülkeleri ile olan ithalat değeri 77.5 Milyar Dolarken Türk Cumhuriyetleri ile olan toplam ithalat değeri 1.6 Milyar Dolar olmuştur. İhracata göre daha düşük bir seviyede kalan ithalat değerlerinin Avrupa Birliği ülkelerine göre karşılama oranı ise %2.06'dır. Genel olarak baktığımızda Türkiye bir alternatif arayışına girmiş olsa da sadece Türk Cumhuriyetleri tek başına Türkiye'ye bir alternatif olamayacağı görülmüştür. Karşılama oranları Türkiye açısından oldukça düşük kalmış ve Avrupa Birliği ülkeleri ile kıyaslanamaz bir fark vardır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin çoğunluğu gelişmiş ülkelerdir. Eğer Türkiye, Avrupa Birliği'ne iyi bir alternatif oluşturmak istiyorsa bunun sadece Türk Cumhuriyetleri ile olmayacağı aşikardır ya da Türkiye alternatif oluşturmak için daha sıkı anlaşmalar yapmalı ve hacmi geniş yeni pazarlar bulmalıdır. Ayrıca Kesgingöz'ün (2017) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye'nin üye olduğu Uluslararası Ekonomik Kuruluşların Türkiye'nin Dış Ticareti Etkisi kitabında da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alternatif aramasının detaylarına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Kaynakça

Akçay, B. (2008). Avrupa Birliği'nin Ekonomik Kriterleri ve Türkiye. *Maliye Dergisi*, 155, 11-38.

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

Alagöz, M., Yapar, S., & Uçtu, R. (2004). Türk Cumhuriyetleri ile İlişkilerimize Ekonomik Açından Bir Yaklaşım. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 59-74.

Aytüre, S., & Berki, Ö. (2015). Avrupa Birliğı, Türkiye Ve Balkan Ülkeleri Ticaret İlişkileri. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(28), 197.

Başar, S. (2017), Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nin Lojistik Performanslarının Değerlendirilmesi, *Turan-Sam*, cilt:9, sayı:35, (192-198).

Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'de Yaşam Boyu Eğitim Politikaları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2).

Çakmak, Ö. A. (2017). Orta Asya: Bölgesel Entegrasyon Girişimleri Ve Öneriler. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(33), 116-134.

Çayhan, B. E. (2002). Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ve Türkiye. *Akdeniz University Faculty of Economics & Administrative Sciences Faculty Journal/Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(3).

Deniz, A., Ablak, K. (2015), Azerbaycan-Türkiye Ekonomik İlişkiler Üzerine Bir Uygulama, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı:9, (268-293)

Derman, G. S. (2014). Avrupa Birliğı-Orta Asya Ülkeleri İle İlişkiler Ve Avrupa Birliği'nin Bölgeye Yönelik Stratejisi/Relations Of Eu-Central Asian Countries And The Strategy Of Eu Towards The Region. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 6(22), 3.

Doğan, S., & Kaya, S. S. (2011). Gümrük Birliği Sonrasında (1996-2009) Türkiye'nin Avrupa Birliği İle Dış Ticaretinin Ülke Ve Fasal Bazlı Yoğunlaşma Analizi. *Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi*, (14), 1-18.

Duman, Z. (2005). Avrupa Birliği Kimliği ve Türkiye'nin Birliğe Katılımının Yaratacağı Jeopolitik Boyutlar. *Sosyoekonomi*, 1(1).

Duran, İ., & Sezgin, O. (2007). Avrupa Birliği'nin Jeopolitik Güç Mücadelesine Türkiye'nin Tam Üyeliğinin Etkileri. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 6(6), Sayfa-153.

Erol, M. S., & Sahin, M. (2013). Bağımsızlıklarının 20. Yılında Orta Asya Ve Kafkasya'daki Türk Cumhuriyetlerinin Entegrasyon Süreci (1991-2011). *Karadeniz Araştırmaları*, (37), 111.

Ersungur, M., Kızıltan, A., & Karabulut, K. (2007). Türkiye İle Diğer Türk Cumhuriyetlerinin Ekonomik İlişkilerinin Analizi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(35).

Geybullayev, G., & Kurubaş, E. (2002). Türk Cumhuriyetlerinin Entegrasyonu: Fırsatlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1).

Heper, M. (2005). The European Union, the Turkish military and democracy. *South European society and politics*, 10(1), 33-44.

- İbrahimov, R. (2002). "Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkileri: Dünü, bugün, yarını", *Stratejik Öngörü*, S. 5: s. 63-71
- Karabacak, H. (2004). Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Türkiye ile Mali İşbirliği. *Maliye Dergisi*, 146, 69-106.
- Karagül, M. (2012), Türk Dünyası Dünyası ve Milletlerarası Örgütler, *Turan Stratejik Araştırmalar Dergisi*, cilt:4, sayı:14, (59-77).
- Kayserili, S., & Edi, A. (2016). Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Tarihsel Sürecine Bakış/A Critical Look At The Historical Process Of Turkish-European Union Relations. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 8, 184.
- Kesgingöz, H. (2017), Uluslararası Ekonomik Kuruluşlarının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkisi, Detay Yayıncılık.
- Korkmaz, T., Zaman, S., & Çevik, E. İ. (2012). Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Yüksek Dış Ticaret Hacmine Sahip Ülke Borsaları İle Entegrasyon İlişkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(8), 19-44.
- Mete, M. (2017). Türk Dünyası Ekonomik Birleşme Modeli/Turkish World Economic Integration Model. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 9(33), 300.
- Müftüler Baç, M. (2005). Turkey's political reforms and the impact of the European Union. *South European Society and Politics*, 10(1), 17-31.
- Özalp, O. N. "Avrupa Birliği'nin Orta Asya Politikası", *Civil Academy*, Kış 2011: 15-38.
- Sümer, S. I., & Üner, M. M. (2014). Türkiye ile Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Arasındaki Psikolojik Mesafe. *Bilig*, 69, 239.
- Tathoğlu, K. (2011). Türk Dünyasında Bilimsel ve Akademik İşbirliği Politikalarının Psiko-Sosyal Analizi. *Turan Stratejik Araştırmaları Merkezi Dergisi*, 3(10), s: 73- 84Yüce, Ç. K. (2013). 21. Yüzyıl Enerji Savaşlarında Türk Cumhuriyetleri'nin Yeri Ve Önemi/The Role And Importance Of Turkish Republics In Energy Wars Of 21. Century. *TURAN: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 5(17), 61.
- www.tuik.gov.tr
- Veliyev, D. (2001), Türk Cumhuriyetleri Arasında Ekonomik İşbirliği: Sorunlar, Perspektifler, *Avrasya Dosyası, Azerbaycan Özel*, cilt:7, Sayı:1, (86-108)
- Yalçınkaya, F. (2001). Türkiye ile Orta Asya Devletleri Arasındaki Siyasi ve Diplomatik İlişkiler-Hükümetler Üstü Kurulu Şarhları (1992-2010). *Electronic Journal of Political Science Studies*, 1(1), 1-19.
- Yazgan, T. (2005). Türkiye'nin Türk Dünyasındaki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri. *Sosyoloji Konferansları*, (31), 13-35.
- Yılmaz, S. (2015). (Avrupa) Ortak Güvenlik Ve Savunma Politikası/Common Security And Defense Policy. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 7(27), 22.

Türk Birliği, Avrupa Birliği'ne Alternatif Olabilir mi?

Yılmaz, S. (2017), Kazakistan-Türkiye Ekonomik İşbirliği ve Kültürel İlişkileri: Vaatler ve Gerçekler, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, cilt:6, sayı:2, (813-834).